

תוכן העניינים

2	המקור בתורה
3	פרק א' – מצה וחמץ
10	פרק ב' – בדיקת חמץ וביעורו
17	פרק ג' – הכשרת המטבח
26	פרק ד' – מצוות עשה בליל הסדר
30	פרק ה' – ספירת העומר
33	פרק ו' – מנהגים בחודש ניסן

איורים: אבנר בר חמא

שבעת ימים מצות תאכלו

וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וְחֻגְתֶּם אֹתוֹ חֹג לַה' לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ: שִׁבְעַת יָמִים מִצוֹת תֹּאכְלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם כִּי כָּל אֲכָל חֶמֶץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי: וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֹאכַל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת כִּי בְעֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צְבֹאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצַּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב:

שמות פרק יב, יד - יח

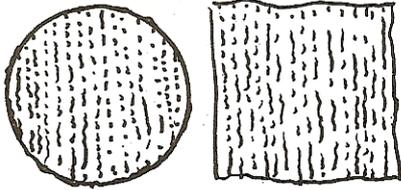
וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: בְּעֵבוֹר זֶה, עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם: וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עַיִנֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתִיךָ מִמִּצְרַיִם: וּשְׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָה מִיָּמִים יְמִימָה:

שמות פרק יג, ח - י

חג פסח כשר ושמתי!

מצה וחמץ

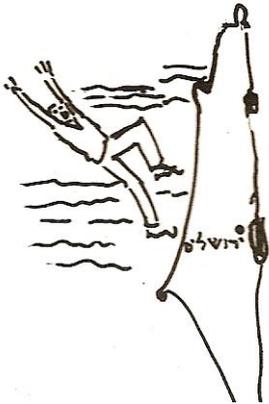
"שבעת ימים, מצות תאכלו"

"אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם"

"כי כל אכל מחמץ ונכרתה הנפש ההיא מעדת ישראל"

א.

קמח שבא במגע עם מים ונשאר בלי עיסוק מלישה זמן מה (18 דקות), מחמיץ.

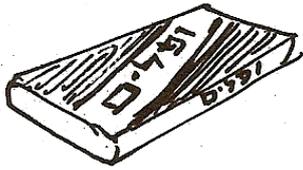

18 דקות ללא עיסוק - גחלים.

לרפואה אעצ 3 פריח בן צנה

ב.

כל מה שנילוש מבצק זה חמץ, ואסור לאוכלו בפסח, כגון:

גביע של אגידה

לחם

קש של

קציון

(יש בו תערובת קמח)

וגם מצות חמץ שנאפו לשימוש כל השנה, אסורים בפסח.

ג.

אין חמץ אלא מאכל העשוי מחמשת מיני דגן.

שיבולת שועל

כוסא

שיפון

שעורה

חיטה

לרפואה אמצע צפריה בן זנה

ד.

אבל תירס, אורז וקמח תפוחי אדמה אינם חמץ בפסח.

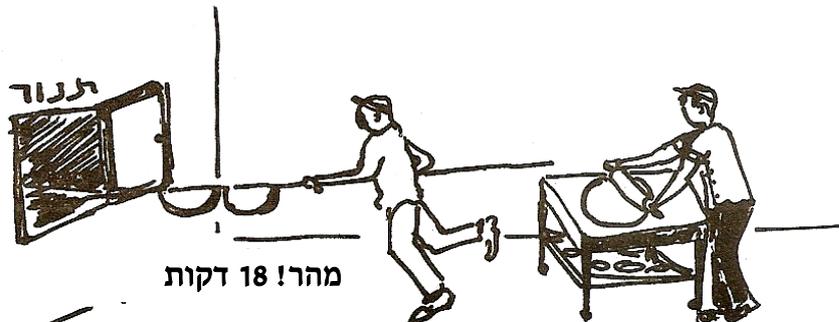
ה.

צריך להשגיח מאוד במאכלים של תינוקות.

כשר	חמץ
<p>קורנפלור מקמח תפוחי אדמה, קורנפלור מתירס, אורז טחון,</p>	<p>סולת</p>

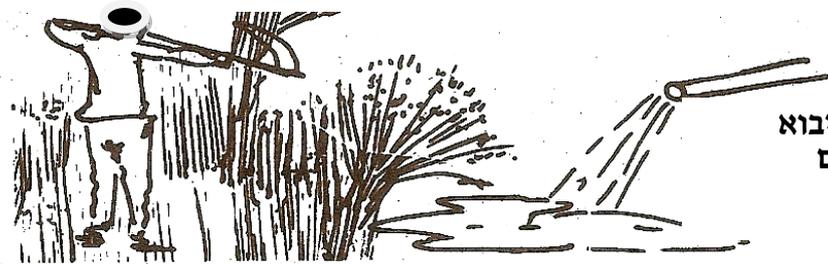
ו.

איך מכינים את המצה שלא תהיה חמץ? שופכים את המים לקמח וממהרים ללוש ולאפות כדי שהבצק לא יישאר בלי עיסוק ולישה 18 דקות על מנת שלא יחמיץ.

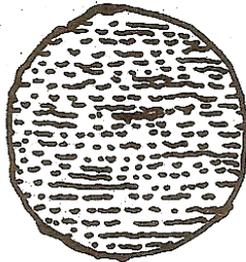
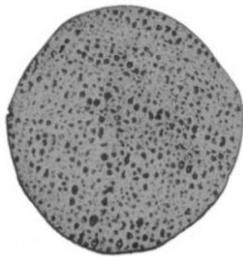

ז.

ויש מקפידים מאוד לשמור את החיטה מעת הקציר שלא יבוא עליה מים שהחיטה לא תחמיץ, וזו הנקראת; 'מצה שמורה'.

יזהר שלא יבוא עליה מים

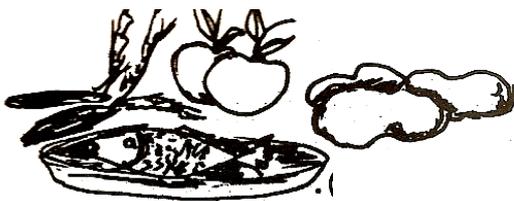
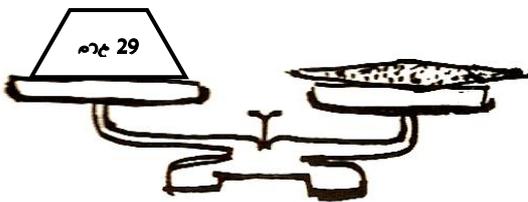
יש מצה שמורה העשויה ביד

יש מצה שמורה האפוייה במכונה

ח.

בליל הסדר חובה מן התורה לאכול כזית מצה (29 גרם).

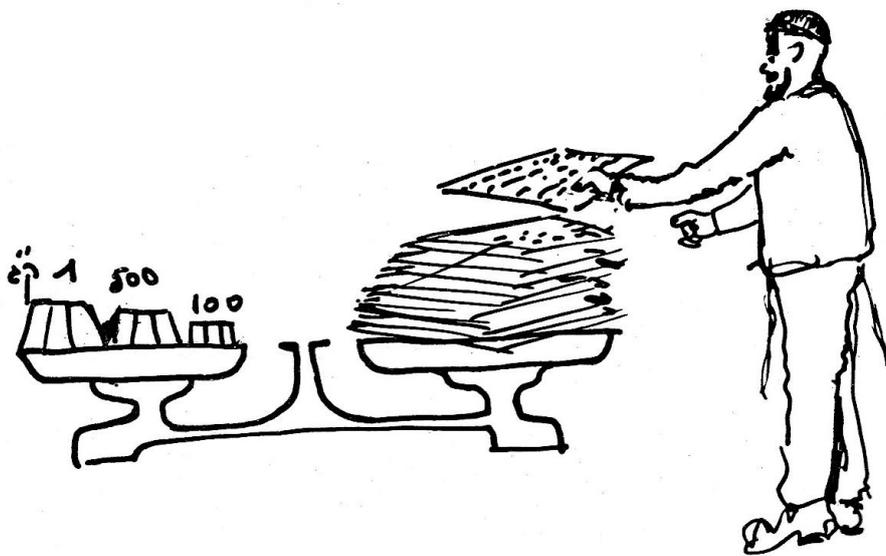
ובשאר הימים; רצה אוכל מצה, רצה אוכל שאר מאכלים, ובלבד שלא יאכל חמץ (אטריות, קוסקוס וכד').

ט.

בליל הסדר צריך לאכול מצה שנאפתה במיוחד לשם ליל הסדר (מצת מצווה). יש נוהגים לאפותה ערב פסח אחר הצהריים. חשוב שלא לשכוח לקיים בה מצוות הפרשת חלה (בחבילות המצות המשגוח במאפיה מפריש חלה).

הכמות	הדין
1600 ק"ג	מפריש חלה כדת וכדין
1200 – 1600 ק"ג	מפריש ואינו מברך
פחות מ- 1200 ק"ג	פטור מלהפריש

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו להפריש חלה.

י. בני אשכנז נוהגים לא לאכול במשך כל הפסח מאכלים עשויים מקטניות (אורז, תירס, שעועית) ולמה? מפני שמכילים מהם קמח, ויבואו להחליף בטעות בקמח של מיני דגן המחמיץ.

אבל מתירים מיני קטניות לתינוקות, ובלבד שיבשלו להם בכלים מיוחדים.

יא.

כל דבר שיש בו תערובת חמץ אסור כמו חמץ עצמו כגון: קופסאות בשר כשר שלא הוכנו במיוחד לפסח, המכילים נקניק, נקניקיות, בשר טחון, בשר מעושן, וכן דגים טחונים.

קופסאות פירות וירקות שימורים שאין עליהם חותמת 'כשר לפסח' אסור להשתמש בהם בפסח, שמא נתערב בהם חמץ.

כל מה שמשמשים בו במטבח כגון ממרחים, תבלינים שונים, אבקת פלאפל, כל מה שאין עליו חותמת של הרבנות או של המועצה הדתית 'כשר לפסח', המעידה על כשרות המצרך לפסח, אין משמשים בו בפסח.

ביעור חמץ

החמץ רומז ליצר הרע ובדיקת החמץ וביעורו רומזים למלחמה כנגד יצר הרע. החמץ ערב יותר מן המצה, יפה ממנה ומנופח יותר, אף היצר הרע כך הוא; מושך את האדם לתענוגות, מיפחו בעיניו, מנפחו בעיני אחרים שיראוהו גדול - חמץ זה חובה לבערו כליל. (ספר התודעה)

ארפואג אאעז צפרייך בן צנה

יב.

כל מי שנוהג לא לאכול אורז וקטניות, ניזהר שלא לאכול שוקולד, ולא להשתמש בשמן סויה ובמרגרינה (פולי סויה הם קטניות). נוהגים במקום שמן סויה להשתמש בשמן זית.

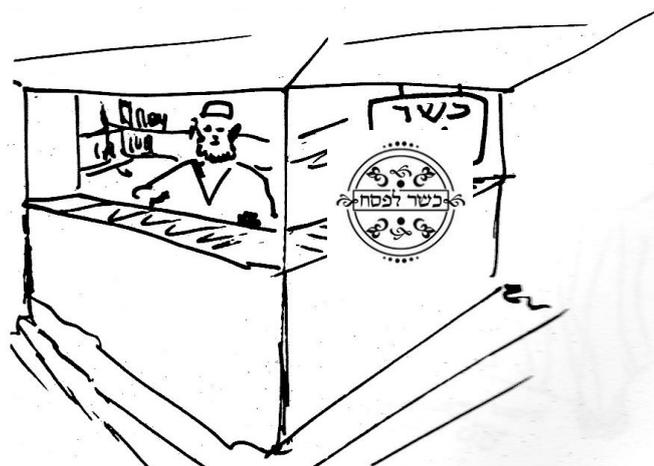

יג.

בירה - חמץ גמור.

אין לשתות משקה בקיוסק אלא אם יש על המשקה חותמת 'כשר לפסח'.

בדיקת חמץ וביעורו

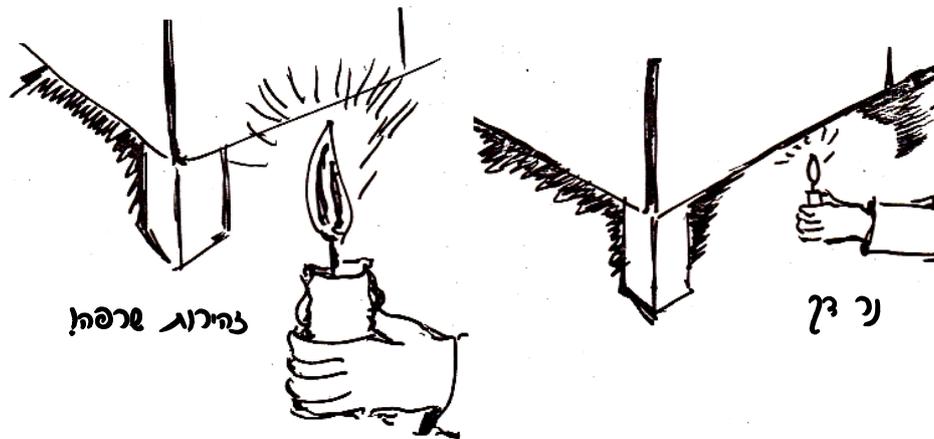
א.

בעלת הבית ובני ביתה מנקים את הבית לכבוד פסח. בלילה שלפני ערב פסח אחר תפילת ערבית האב בודק את החמץ כדי לדעת שבוודאי לא נשאר חמץ.

ב.

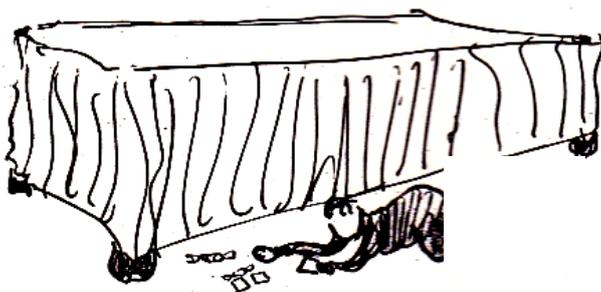
במה בודקים?

בודקים בנר אחד דק בעל פתילה אחת (לא בנר אבוקה) שהבודק יוכל להכניסו לחורים ולסדקים. בשעת הדחק אפשר להשתמש גם בפנס חשמלי.

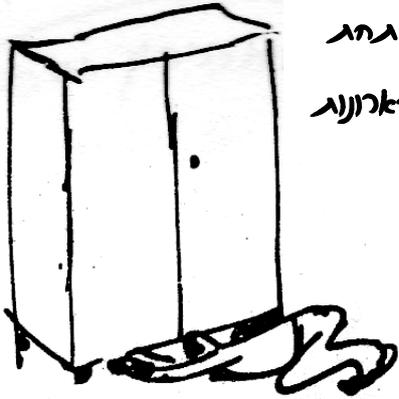
ג.

בודקים בכל מקום שתינוק יכול להגיע ולהשאיר שם חמץ (סוכריה, ביסקויט וכד').

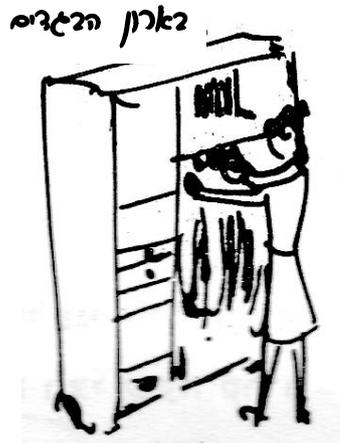

ארפואג אאעז צפריר בן צנה

וכן בודקים...

גהג
הארונג

זארונ הנגרים

זארונ הספרים

זאחן

זכטי
הנגרים

זילקרים

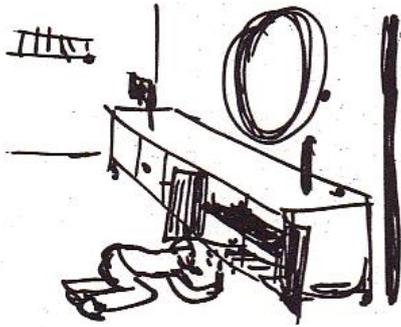
זאלאג

הזחל

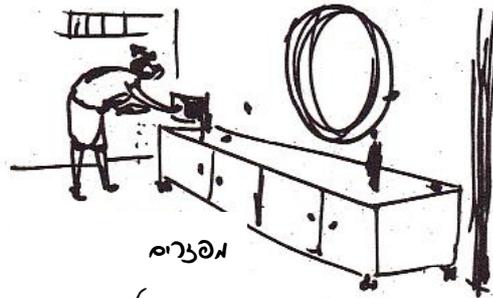
ובכל מקום שמשתמשים בו במשך השנה.

ד.

יש נוהגים שבני הבית מניחים לפני בדיקת חמץ כעשר חתיכות לחם במקומות שונים בבית, כדי לבחון אם האב בודק ביעילות וימצא אותם.

ואחר כך האב בודק

אפריים
פריגוי לחם

ה.

זמן בדיקת חמץ הוא אור לארבעה עשר בניסן (בלילה שלפני ליל הסדר), ויבדוק מיד בתחילת הלילה, ולכן יפסיק לעשות מלאכה חצי שעה קודם לזמן הבדיקה.

יבדוק בגחיליג היאטה

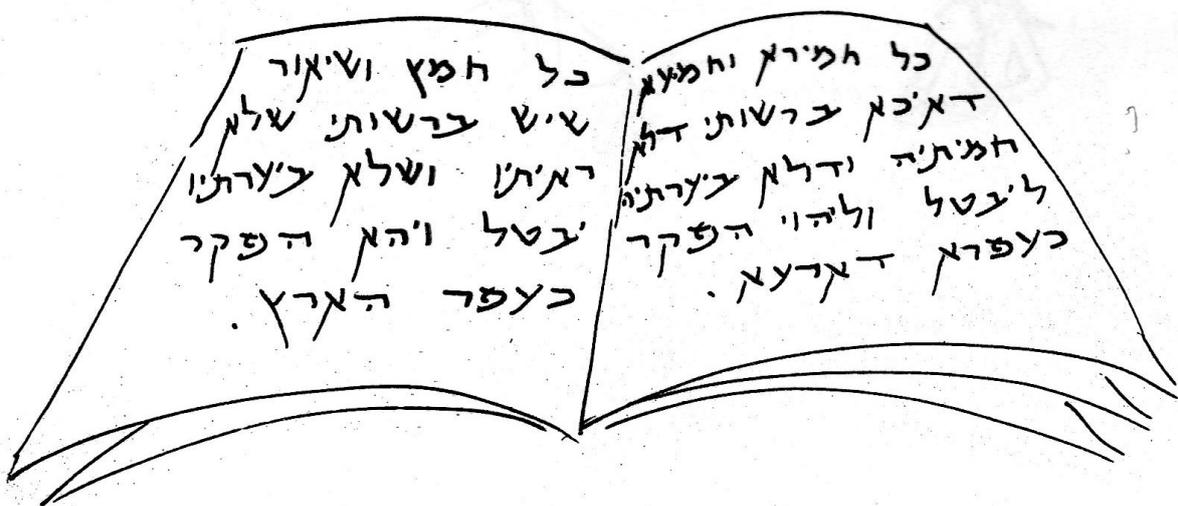
יפסיק מלאכה

1.
לפני הבדיקה מברך:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו
על ביעור חמץ:

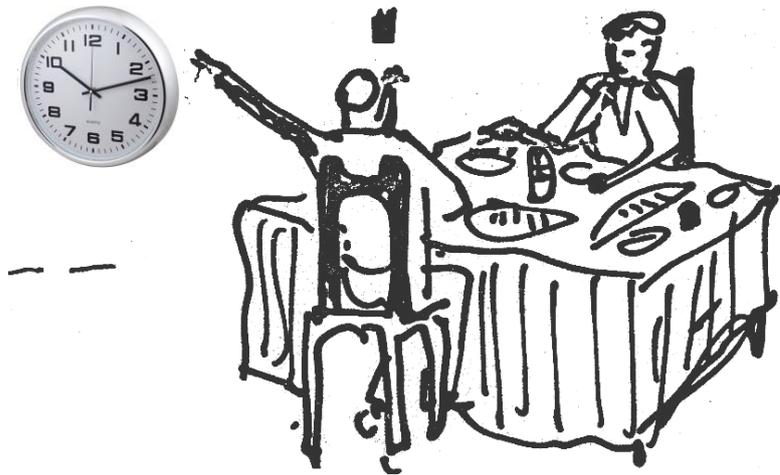

ואחר הבדיקה מבטל את החמץ ואומר:
כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשותי דלא חמתיה ודלא בערתיה
ודלא ידענא ליה לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא:

ז.
"אוכלים כל ארבע ותולים כל חמש ושורפים בתחילת
שש". (מסכת פסחים)

"אוכלים כל ארבע";
מותר לאכול חמץ עד סוף שעה רביעית מתחילת היום,
דהיינו שליש היום.

"ותולים כל חמש";
בשעה חמישית של היום אסור באכילה ומותר בהנאה,
כגון: להאכיל לבהמה ולמכור לגוי.

ומיד שורפים את
החמץ, ומבטלים
ומפקירים את כל החמץ
שאולי נשאר ולא
מצאו, ואומר: כָּל חֻמֵּי רֵא

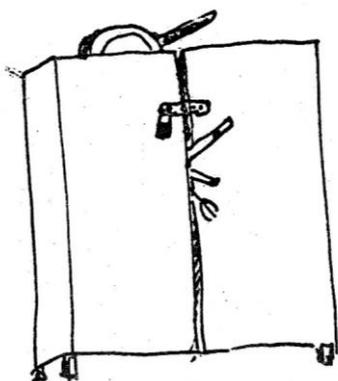
מכירת חמץ

מי שיש לו הרבה חמץ כגון: מאפיות, מוסדות וגם יחידים שיש להם חמץ וחבל לשורפו ולהפסידו, מוכרים את החמץ לגוי בתום לב, וחוזרים וקונים את החמץ ממנו בחזרה לאחר הפסח.

נוהגים ללכת לרב, או למועצה הדתית ומקנים להם את החמץ וחותמים על המכירה. הרב או המועצה הדתית מוכרים בערב פסח בבוקר את החמץ לגוי.

סדר המכירה

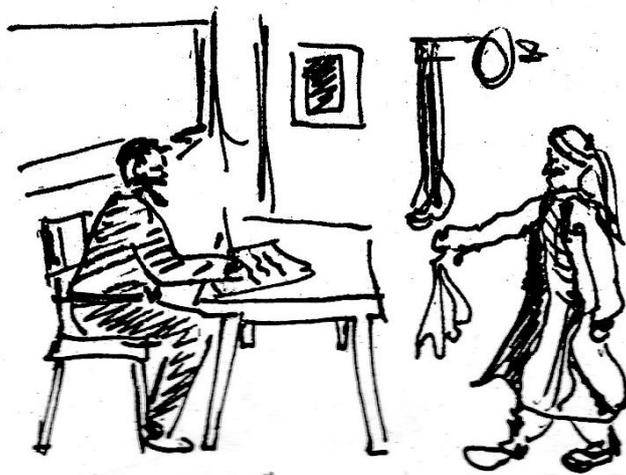
א. מייחד מקום לחמץ כדי שיהא החמץ סגור שם למשך כל הפסח.

ב. הולך אל הרב וחותם על שטר המכירה.

ג. מקנה לרב
בדרך קניין
את החמץ,
ובכך עושה
אותו שליח.

ד. הרב, השליח,
מוכר את החמץ
לגוי.

ה. חנווני שלא מכר
את החמץ שלו
אצל הרב ולא
קיבל ממנו
תעודה על כך,
אסור לקנות
אצלו אחר הפסח
חמץ שהיה
ברשותו בפסח
("חמץ שעבר עליו הפסח").

הכשרת המטבח

א.

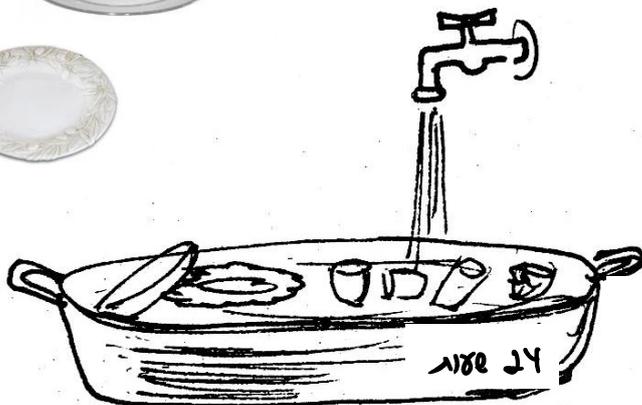
אסור להשתמש בפסח באותם כלים שמשתמשים בהם כל השנה מפני שבלעו חמץ, ולכן מחליפים את כל מערכת הכלים.

ב.

כלים שאין להם תחליף צריך להכשירם לפסח, וכך מכשיר אותם:

כלי זכוכית אשר אין מבשלים בהם על האש, שרוב תשמישים בקרים ובפושרים, ואינם בולעים כל כך,

3 פסחים

שורים אותם
שלוש פעמים
במים קרים, בכל
פעם עשרים
וארבע שעות.

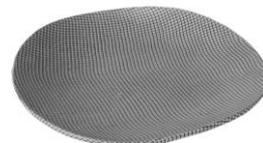
ארפואג אאעז צפריר בן צנה

כלי זכוכית שאפשר להשתמש בהם על האש ומשתמשים בהם כל השנה בחמים כגון: פיירקס, וכן כלי אמייל וכוסות דורלקס צריך להכשיר על ידי הגעלה.

הכלל הוא: כבולעו כך פולטו.

כלי חרס וחרסינה כגון: צלחת, קערה, ספל, אי אפשר להכשיר, ואסור להשתמש בהם בפסח, מפני שהשתמשו בכלים אלה במשך השנה.

כל שאר הכלים מכשירים על ידי הגעלה.

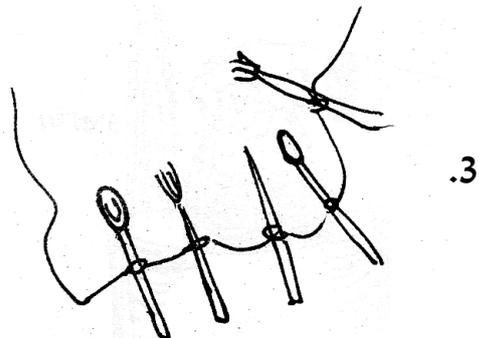
וכיצד מכשירים?

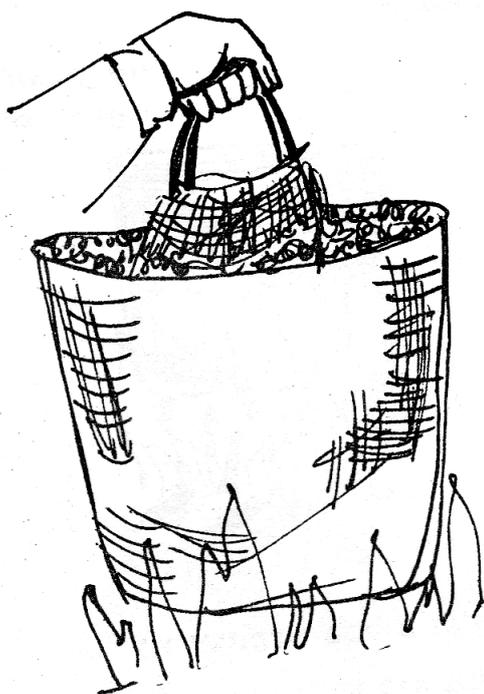
1. לוקח כלי גדול, דוד כביסה או חבית, ומרתיח בתוכו מים עד שיעלו בועות והמים יגלשו ובכך יכשירו גם את הדוד מבחוץ.

ארפואג אאעז צפרייך בן זינה

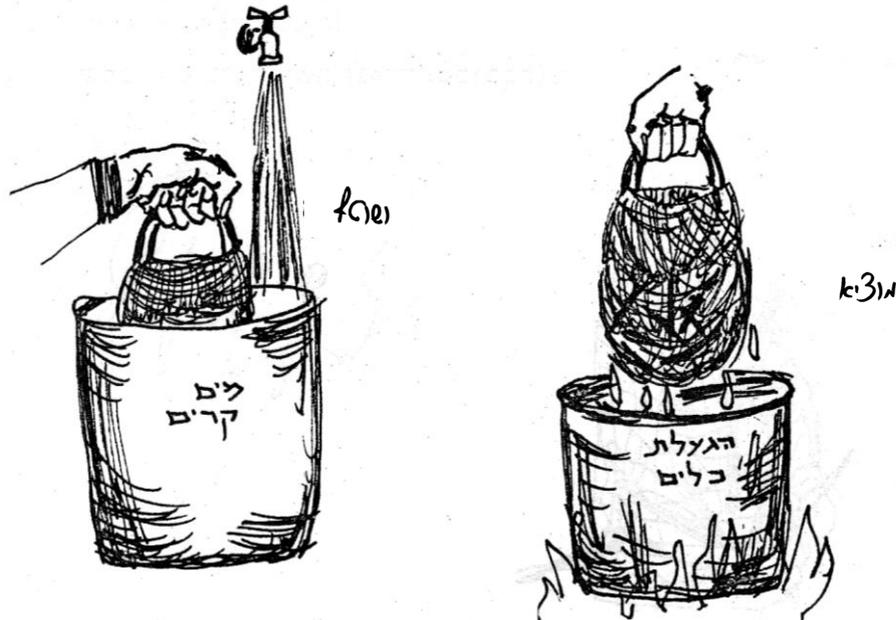
2. מביא את הסיירים, המזלגות, המחבת – קושר כל אחד בחוט, או שמכניסם לתוך רשת נקיה.

3. ומטביל אותם בתוך המים הרותחים.

4. מוציא ושוטף את הכלים במים קרים.

5. צריך לשים לב, שהמים ירתחו ויעלו בועות לפני שמטבילים כל כלי. נצטננו המים ונפסקה רתיחתם, מחכים עד שהמים חוזרים לרתיחתם ומבעבעים.

יש לחכות 24 שעות שהמים ירגחו שוב

לא ישתמשו בכלים הללו 24 שעות לפני שמגעילים אותם, וצריכים שיהיו הכלים נקיים בתכלית.

ג.

כלי שאי אפשר לנקות אותו היטב מפני שיש בו חריצים,

או שיש לו ידית מחוברת,

אי אפשר להכשיר.

ד.

כלי שמשמשים בו על
האש בלי נוזלים, כגון
רשת לצליית כבד וכן
המסגרות (החישוקים)
שעליהם עומדים הסירים,
אי אפשר להכשיר
בהגעלה, אלא מלבנים אותם על גבי האש.

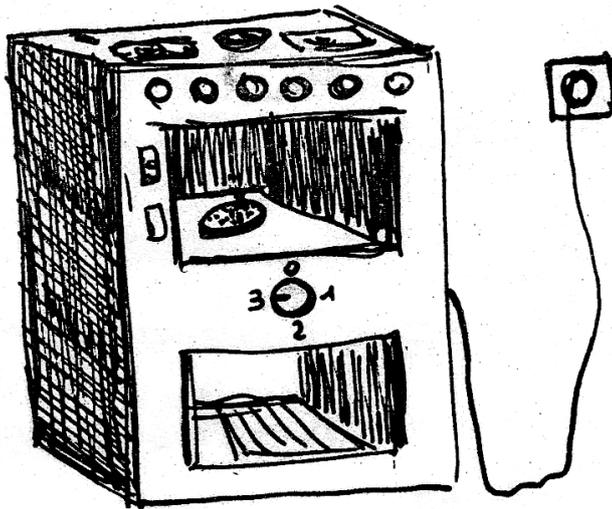

הערה: דיני
הגעלה מרובים
ולכן טוב
שיגעילו את
הכלים במקום
שהדבר נעשה
בפיקוח הרבנות
או המועצה
הדתית.

ה.

תנור אפיה:

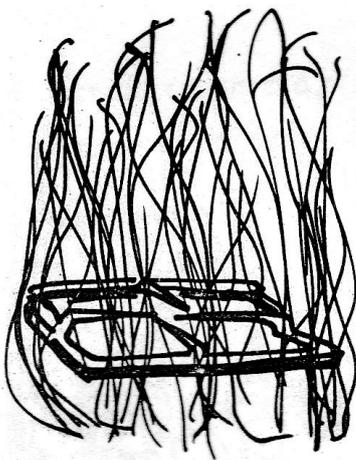
מדליקים את התנור בחום הגדול ביותר, ומכניסים לתוכו חתיכת לחם, ואחר שהלחם נשרף לחלוטין בוודאי שכל החמץ שהיה דבוק ובלוע בתנור נשרף גם הוא.

ו.

כיריים של גז או חשמל:

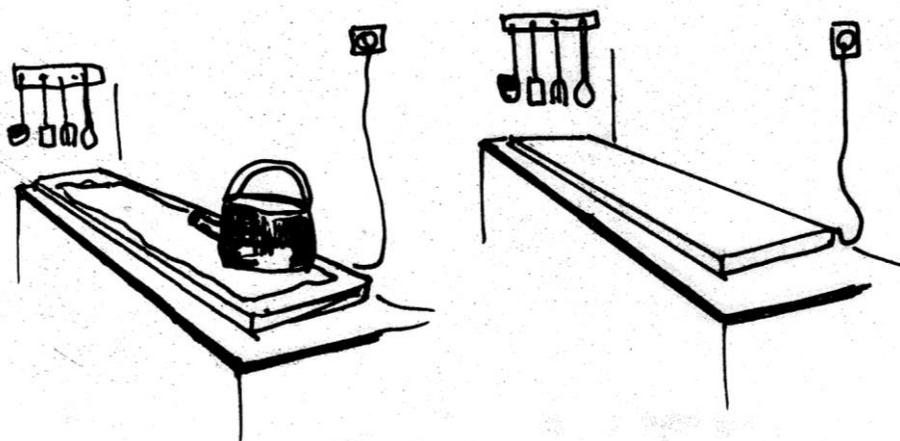
רוחצים ומשפשפים את כל החלקים של הכיריים ומנקרים את חורי המבערים. וכבר אמרנו שיש להחליף או ללבן באש את המסגרות שעליהם מניחים את הסירים.

ז.

פּלטה לשבת:

מנקים היטב את הפלטה, מחממים אותה כשעה או שעתיים, וטוב להניח עליה נייר כסף במשך כל החג.

ח.

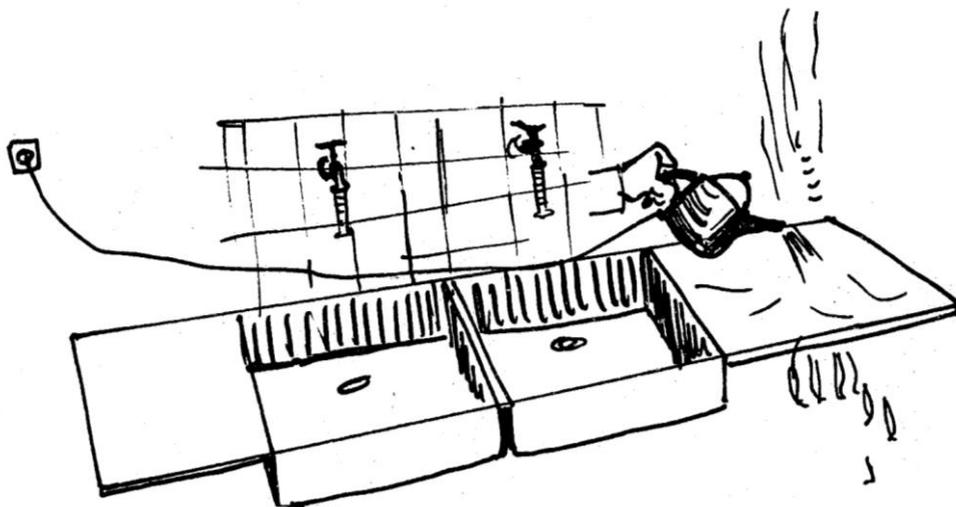
מקרה:

רוחצים את המדפים והמגרות במי סבון מתאימים, וטוב לפרוס עליהם ציפוי ניילון או ציפוי אחר.

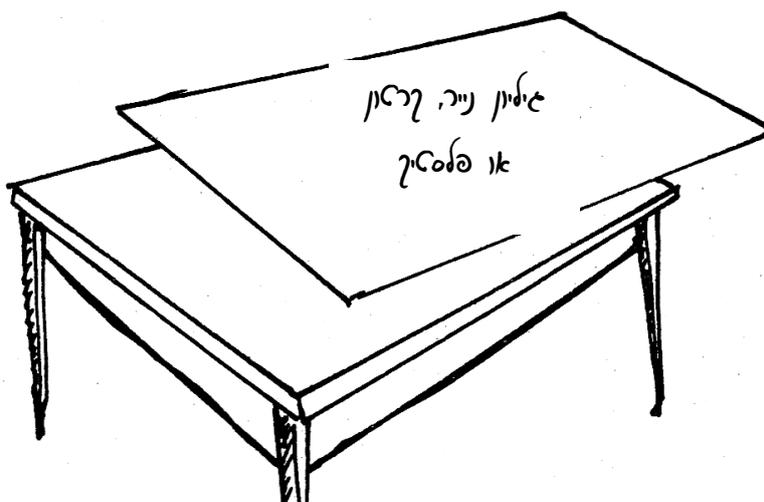
ט.

שולחנות של שיש במטבח מנקים היטב ומגעילים את השיש במים רותחים, או מכסים את השיש.

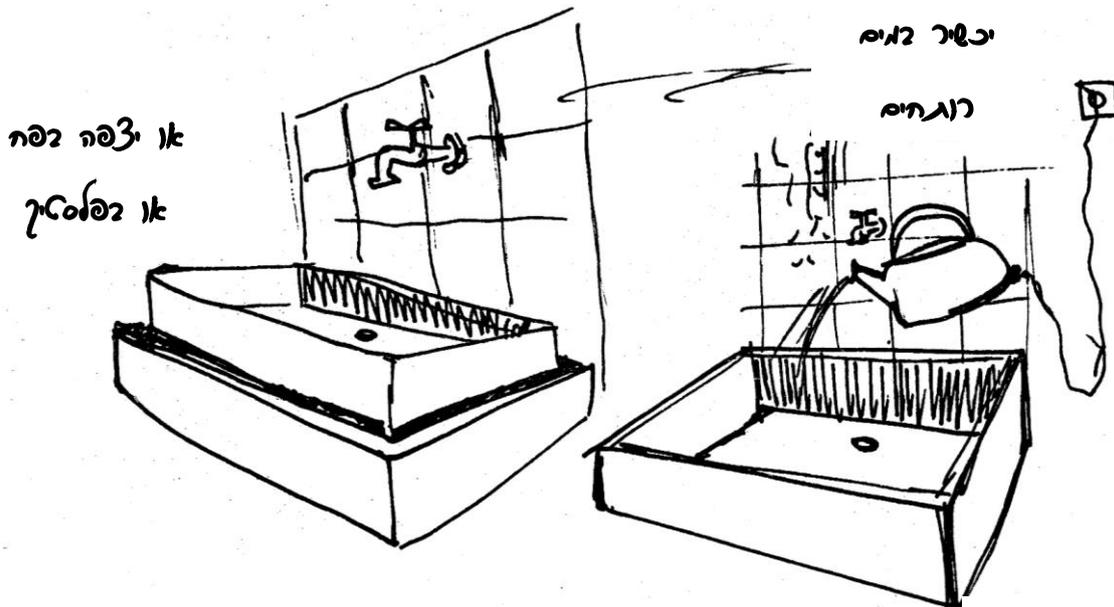
י.

ארון מטבח או שולחן שאוכלים עליו, שחוששים שיתקלקלו אם ישפכו עליהם מים רותחים, מנקים אותם ומכסים אותם בכיסוי שלא ירד במשך כל ימות חג הפסח.

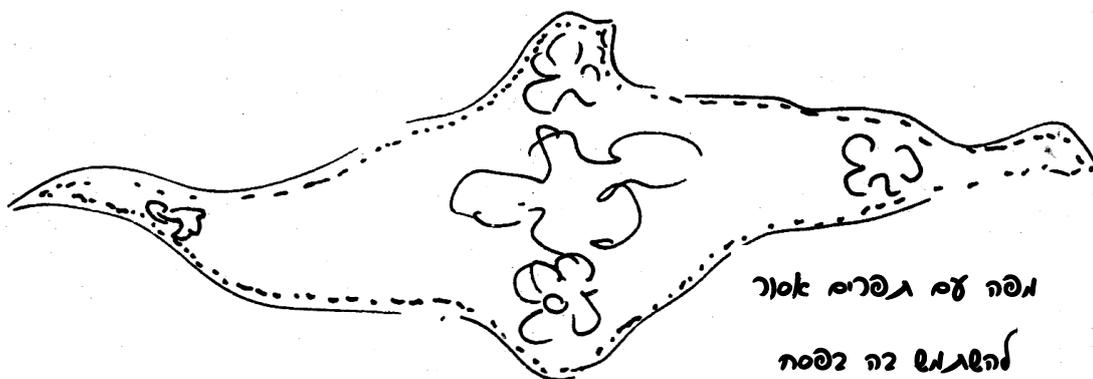
יא.

כיורי מטבת, שמכניסים בהם כלים לרחצה, יכשירו במים רותחים או יצפו אותם ברשתות או בכיסוי דומה.

יב.

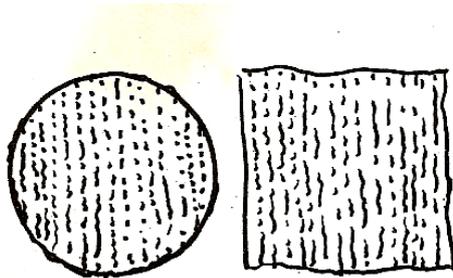
מפות שולחן שאין בהם תפרים, מותר להשתמש בהם בפסח לאחר שמכבסים אותם. ואם יש בהם תפרים, אסור להשתמש בהם בפסח.

מצוות עשה לליל הסדר

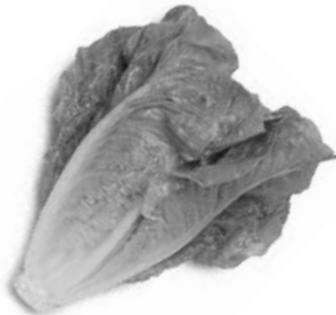
א.

לאכול כזית מצה (מצה רגילה של מכונה יש בה קצת יותר משיעור כזית).

ב.

לאכול כזית מרור, שהוא חסה או חזרת (בערך 17 גרם).

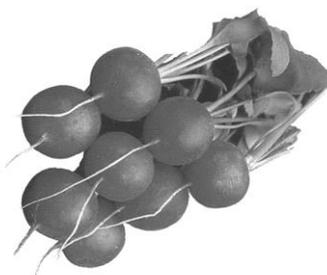
ג.

לאכול 'כורך', שהוא מצה ומרור ביחד.

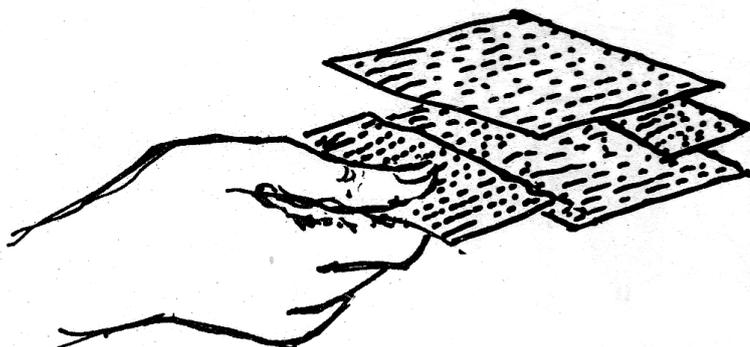

לרפואה אלעזר צפריה בן צנה

ד. לאכול כרפס (פטרוזיליה, תפוח אדמה או כל ירק אחר).

ה. לאכול אפיקומן, שהוא חציה הגדול של המצה האמצעית, המוצנע עד לאחר הסעודה.

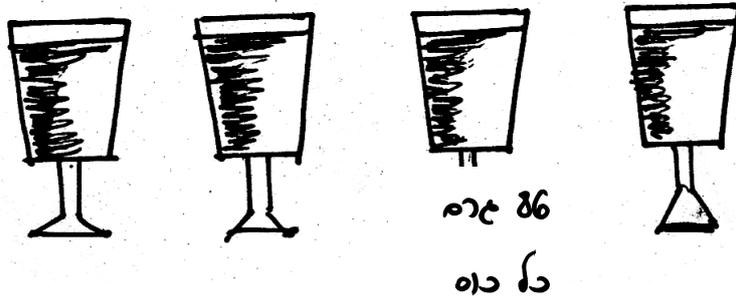

ו. להטביל את המרור בחרוסת.

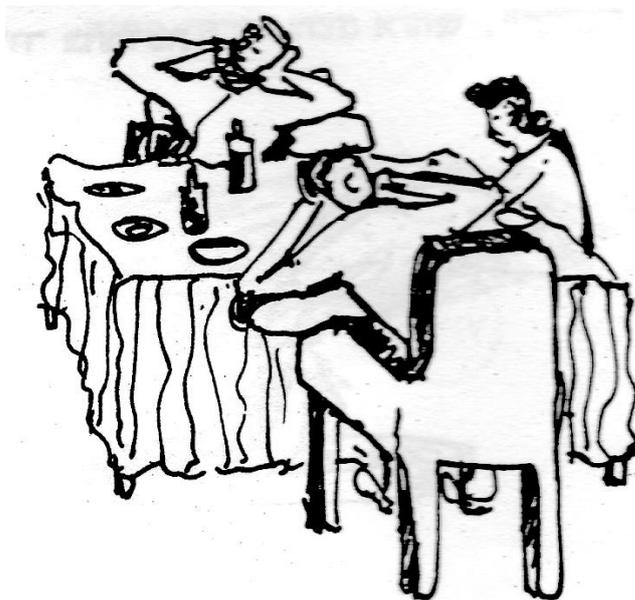

לרפואה אשכנזי צפריה בן זונה

ז. לשתות ארבע כוסות. (שיעור כוס של ברכה הוא 86 גרם).

ח. לספר ביציאת מצרים, לומר את ההגדה.

ט. אוכלים את הכזית הראשון של המצה, שברכו עליו על אכילת מצה, וכן שותים את ארבע הכוסות בהסבה.

קערת הסדר מכילה:

זרוע – עצם עם בשר, צלויה – זכר לקרבן פסח.

ביצה שלוקה – זכר לשלמי חגיגה.

חרוסת – טוחנים פירות כגון: תפוח עץ, תאנה, תמר, שקדים ואגוזים, מערבבים בתבלינים ונותנים בה יין אדום – זכר לשעבוד מצרים שעבדו בטיט.

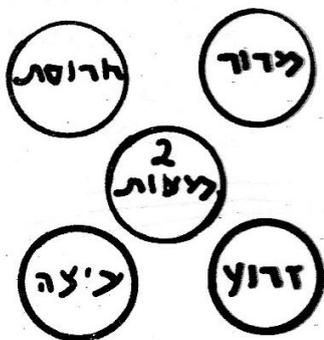
מרור – חסה או חזרת – זכר ל'וימררו את חייהם'.

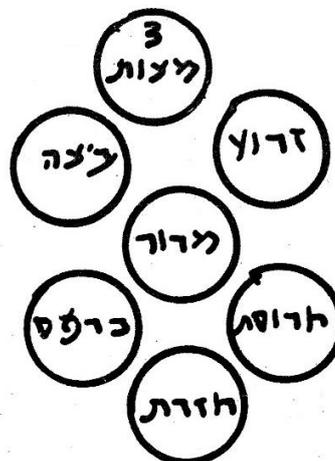
מצה – מצות שנאפו לשם מת מצווה (ומהדרים במצה שמורה).

בסדר הקערה כל אחד ינהג על פי מנהג אבותיו.

מנהג הר"א

מנהג האר"י

ספירת העומר

א.

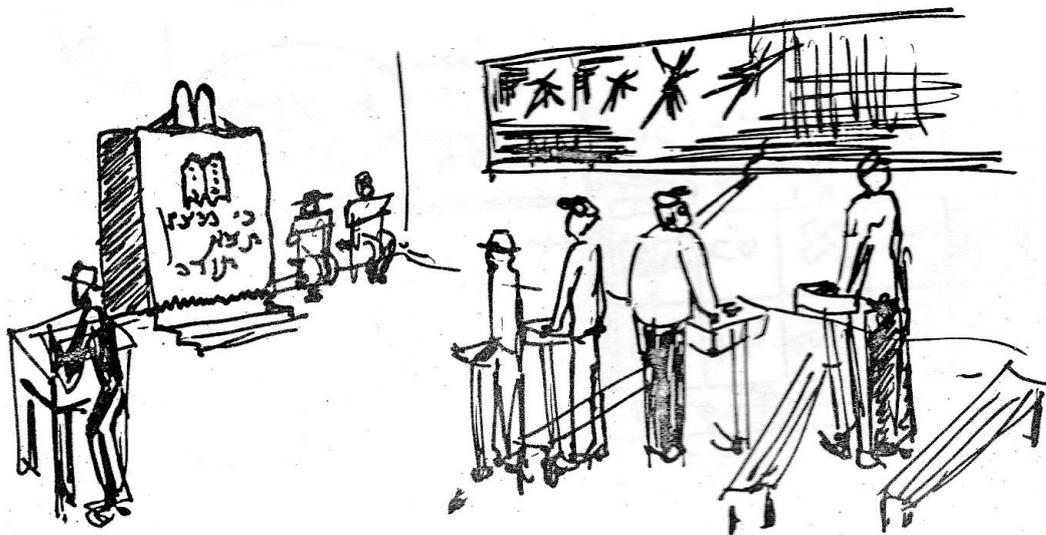
נצטוונן לספור שבעה שבועות, מיום טז ניסן עד לערב שבועות. שנאמר: וספרתם לכם, ממחרת השבת, מיום הביאכם, את עמר התנופה שבע שבתות, תמימת תהינה: עד ממחרת השבת השביעת, תספרו חמשים יום: ויקרא כג, טו - טז

ב.

מתחילים לספור בליל שני של החג, היינו במוצאי יום ראשון של חג הפסח, וסופרים שבעה שבועות שהם ארבעים ותשעה ימים. וזה שכתוב: "תספרו חמשים יום" - קיבלו חז"ל שפירשו עד ליום החמישים, ואין יום החמישים כלל.

ג.

זמן הספירה בתחילת הלילה, עד צאת הכוכבים. ובליל שבועות מאחרין להתפלל ערבית, כדי שמ"ט ימי הספירה יהיו "תמימות", לפי שנאמר: "תמימת תהינה".

ד.

מברך תחילה:

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העומר:

ואחר כך סופר.

חול המועד פסח							שביעי של פסח							שבוע ראשון לעומר
טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
שבוע שני לעומר							יום העצמאות							שבוע שלישי לעומר
כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	
שבוע רביעי לעומר							יום ירושלים							שבוע רביעי לעומר
ל ר"ח	א ר"ח	ב	ג	ד	ה	ו	ל ר"ח	א ר"ח	ב	ג	ד	ה	ו	
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	
שבוע חמישי לעומר							יום ירושלים							שבוע חמישי לעומר
ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	
שבוע שישי לעומר							יום ירושלים							שבוע שישי לעומר
יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	
29	30	31	32	33	34	35	29	30	31	32	33	34	35	
שבוע שביעי לעומר							יום ירושלים							שבוע שביעי לעומר
כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	
36	37	38	39	40	41	42	36	37	38	39	40	41	42	
שבוע שמיני לעומר							יום ירושלים							שבוע שמיני לעומר
כח	כט	א ר"ח	ב	ג	ד	ה	כח	כט	א ר"ח	ב	ג	ד	ה	
43	44	45	46	47	48	49	43	44	45	46	47	48	49	
ו סיון - גזעוג														

ה.
דיני שיכחה וטעות בספירת העומר

המקרה	הדין
לא ספר בתחילת הלילה.	סופר כל הלילה בברכה עד שיעלה עמוד השחר.
לא ספר עד עלות השחר.	סופר ביום ללא ברכה
עבר כל היום ולא ספר.	יספור מכאן ולהבא בלי ברכה.
אם הוא בספק אם ספר או לא ספר בלילה הקודם.	יספור בשאר הלילות בברכה
אם בין השמשות אמר: ... כך וכך בעומר.	אינו סופר שוב באותו ערב בברכה.
ספר, אולם טעה בספירתו.	אם נזכר תוך כדי דיבור, חוזר וסופר את המספר הנכון על סמך הברכה הראשונה.

נוהגים להימנע משמחה יתרה בימי ספירת העומר כגון: ריקודים, שירה בציבור, כי בימים אלה מתו תלמידי רבי עקיבא. וכן נוהגים לא להסתפר ולא להתגלח, ונמשך האיסור לכל עדה לפי מנהגה.

מנהגים בחודש ניסן

הסיבה	מתי?	אומרים / נוהגים
ללמד את הציבור את הלכות פסח המרובות.	שלושים יום לפני החג.	החכם / הרב דורש בהלכות פסח.
אוספים כסף עבור העניים שיהיה להם לצורכי החג.	לקראת חג הפסח.	מנהג 'קיימחא דפסחא'
שבניסן נגאלו ממצרים, ובניסן עתידים להיגאל.	בכל חודש ניסן	אין אומרים 'תחנון' וקהילות ספרד גם אין אומרים 'למנצח ... ביום צרה'.
ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שלא חסר (לספרדים: חסר) בעולמו כלום וכרא בו בריות טובות ואילנות טובות לתנות בהן בני אדם	בחודש ניסן	מברך ברכת האילנות
בשבת זו היתה תחילת הגאולה, וכן כדי להרגיל את הנערים בהגדה.	שבת הגדול שהוא לפני פסח	קוראים את ההגדה מ'עבדים היינו' עד לכפר על עוונותינו.
על מנת שהבכורים לא יצטרכו לצום.	בערב פסח אחר תפילת שחרית	הבכורים לומדים בסיום מסכת, ומשתתפים בסעודת מצווה.